

JURI MURI PO SLOVENIJI: PESNITEV KOT VODNIK PO KULTURNI DEDIŠČINI

NORMA BALE,¹ DRAGICA HARAMIJA²

¹ BORG Bad Radkersburg, Bad Radkersburg, Avstrija
bale.n@borg-radkersburg.at

² Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta in Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija
dragica.haramija@um.si

Slikanica *Juri Muri po Sloveniji* (2011) pesnika Toneta Pavčka in ilustratorja Damijana Stepančiča je tretja pesnitev tetralogije o Juriju in Bongu. Pripovedna pesnitev oz. humorna zgodba v verzih v osmih delih se dogaja na več hkratnih pripovednih linijah. Snov zajema naravne in kulturno-zgodovinske znamenitosti Slovenije, tematizira pa prijateljstvo in medsebojno spoštovanje, domoznansko potovanje, spoznavanje tujih dežel in ljubezen. Dogodki so nanizani v časovnem zaporedju, vmes se zgodijo asociativni preskoki, ki se vežejo na etnografske like (kurent, zeleni Jurij), osebe iz kulturne zgodovine (Prešeren) ali poklicne skupine (büraši), prostore (slovenske pokrajine, mesta, planine, reke, znamenite stavbe, spomeniki itd.; Afrika), živali (živalski vrt v Ljubljani, afriške živali), dogodke (običaji, npr. kurentovanje). V slikanici je prisotnih več simbolov, ki so omenjeni v besedilu in prikazani na ilustracijah.

DOI

[https://doi.org/
10.18690/um.ff.5.2025.2](https://doi.org/10.18690/um.ff.5.2025.2)

ISBN

978-961-299-009-1

Ključne besede:

Juri Muri,
Slovenija,
pesnitev,
slikanica,
kulturna dediščina

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.5.2025.2](https://doi.org/10.18690/um.ff.5.2025.2)

ISBN
978-961-299-009-1

Keywords:

Juri Muri,
Slovenia,
poem,
picture book,
cultural heritage

JURI MURI AROUND SLOVENIA: POETRY AS A CULTURAL HERITAGE GUIDE

NORMA BALE,¹ DRAGICA HARAMIJA²

¹ BORG Bad Radkersburg, Bad Radkersburg, Austria
bale.n@borg-radkersburg.at

² University of Maribor, Faculty of Education, Faculty of Arts, Maribor, Slovenia
dragica.haramija@um.si

The picture book *Juri Muri Around Slovenia* (2011) by poet Tone Pavček and illustrator Damijan Stepančič is the third poem in the tetralogy about Juri and Bongo. The eight-part narrative poem or humorous tale in rhyme simultaneously develops numerous story lines. The material covers natural as well as cultural-historical sites in Slovenia, deals with the themes of friendship and mutual respect, travel, studying local history, finding out about foreign lands, and love. The main events take place in a chronological order with intermittent leaps that relate to ethnographic characters (Kurent, Zeleni Jurij), persons from cultural history (Prešeren) or professional groups (būraši), as well as spaces (the landscape of Slovenia, towns, mountains, rivers, famous buildings, monuments, etc; Africa), animals (Ljubljana Zoo, African animals), events (traditional events such as the carnival Kurentovanje). The picture book contains several symbols that are mentioned in the text and depicted in the illustrations.

University of Maribor Press

1 Uvod¹

Tone Pavček (1921–2011) je pomemben pesnik in esejist v povojni slovenski književnosti. Pisal je za odrasle in za otroke; med drugim je leta 1958 ustvaril lik Jurija Murija, dečka, ki se je zapisal v slovenski kanon otroške poezije (Grafenauer 1976; Kobe 1987). Sprva deček, ki se ni maral umivati, se je skozi pesniško tetralogijo (*Juri Muri v Afriki: fantu, ki se ni maral umivati*; *Juri Muri drugič v Afriki*; *Juri Muri po Sloveniji: tretji del stare zgodbe* in *Juri Muri gre po srečo: četrti del stare zgodbe*) prelevil v radovednega, empatičnega, ekološko osveščenega, vključujočega in razmišljujočega ter v zadnjem delu celo z ontološkimi vprašanji zaznamovanega dečka, ki mu tako otroški naslovnik kot odrasli bralec v kontekstu historičnega razumevanja tetralogije ob ustrezni interpretaciji spregledata tudi rasno nesenzibilno poimenovanje dečka Bonga. Vse štiri slikanice so bile ponatisnjene in/ali uprizorjene ter interpretirane v različnih medijih.

Slikanica *Juri Muri v Afriki: o fantu, ki se ni maral umivati* je prvič izšla leta 1958 in do leta 2019 doživela še dvajset izdaj in ponatisov. Besedilo so ilustrirali trije avtorji, Melita Vovk, Marjanca Jemec Božič in Damijan Stepančič.² Med letoma 1958 in 2009 je slikanica izhajala pri založbi Mladinska knjiga, od leta 2012 izhaja pri Miš založbi. *Juri Muri v Afriki* je doživel gledališke, plesne in lutkovne uprizoritve, ob izidu je bil preveden v hrvaščino in srbsščino (1988), besedilo je zapisano v brajici (1978), od leta 1988 pa obstaja tudi kot zvočni posnetek. Pripoved humorno tematizira problem higiene pri otrocih, potovanja oz. odhoda v Afriko, opisuje antropomorfne eksotične živali. Leta 2001 je Pavček napisal nadaljevanje pesnitve *Juri Muri drugič v Afriki*, ilustrirala sta jo Marjanca Jemec Božič in pozneje Damijan Stepančič.³ V zvočni obliki je delo prvič izšlo leta 2002. Sodelovanje med Miš založbo, avtorjem besedila Tonetom Pavčkom in ilustratorjem Damijanom Stepančičem se je nadaljevalo tudi pri tretjem in četrtem delu. *Juri Muri po Sloveniji: tretji del stare zgodbe* je izšel leta 2011,⁴ *Juri Muri gre po srečo: četrti del stare zgodbe* pa leta

¹ Dragica Haramija je prispevek pripravila v okviru Raziskovalnega programa št. P6-0156 (*Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine*, vodja programa prof. dr. Marko Jesenšek), ki ga sofinancira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

² Izšle so naslednje izdaje: Melita Vovk (1928–2020, slovenska ilustratorica in slikarka: 1958, 1962, 1973, 1976, 1978, 2006), Marjanca Jemec Božič (1928, slovenska ilustratorica: 1988, 1993, 1994, 1997, 2000, 2001, 2001, 2006, 2007, 2008, 2009) in Damijan Stepančič (1969, ilustrator, slikar, predavatelj na ALU: 2012 in 2012 (darilna izdaja), 2013, 2019).

³ Tudi drugi del je izšel najprej pri Mladinski knjigi z ilustracijami Marjance Jemec Božič (ponatis 2007), leta 2013 je izšel drugi del z ilustracijami Damijana Stepančiča pri Miš založbi.

⁴ In po pesnikovi smrti še leta 2015 in 2023.

2013. Miš založba je v obdobju med 2012 in 2023 izdala kot tetralogijo vse štiri slikanice o Juriju Muriju z ilustracijami Damijana Stepančiča.

1.1 *Juri Muri po Sloveniji: tretji del stare zgodbe*

Tretja knjiga Toneta Pavčka in ilustratorja Damijana Stepančiča iz serije o dečku Juriju Muriju, *Juri Muri po Sloveniji: tretji del stare zgodbe* (2011), je po obliki slikanica z 58 stranmi (brez parabesedila); sodi v kategorijo knjig za osnovnošolce, in sicer zlasti za branje na razredni stopnji. Leta 2012 je bilo delo nominirano v ožji izbor za nagrado Kristine Brenkove za najlepšo izvirno slikanico.

Skozi slikaniško besedilo in ilustracijo lahko otrokom in odraslim ob kakovostni slikanici predstavimo tudi kulturno dediščino Slovencev. Gre torej za spoznavanje korenin slovenstva, pri čemer je prispevek omejen na izbrano leposlovno slikanico, ki pa ima tudi veliko informativno vrednost (Haramija in Batič 2011). Pri analizi slikaniškega gradiva je treba upoštevati oba koda sporočanja, jezikovnega in vizualnega, pa tudi njuno interakcijo, kar je najbolj zanimiv del multimodalnosti (Haramija in Batič 2013, 2020).

Pesnitev ima deloma funkcijo geografskega vodnika po »slovenski kuri« (Pavček 2011: 2), pri čemer bralci odkrivajo različne slovenske kraje in prostore.⁵ Vladka Tucovič (2013: 14–19) se v doktoratu v poglavju *Prostor, pokrajina, kulturna pokrajina* ukvarja z opredelitvami pokrajine, pri čemer upošteva različna izhodišča. Med drugim navaja tudi *Geografski terminološki slovar*, ki utemeljuje pojem kulturne pokrajine kot pokrajino, v kateri prevladujejo antropogene pokrajinske prvine nad naravnimi. Vsaj delno bi smeli pesnitev *Juri Muri po Sloveniji* primerjati z delom Irene Cerar *Pravljичne poti po Sloveniji* (2004 in več izdaj), kjer avtorica hibridno združuje realni geografski opis prostora oz. poti in dodaja literarno zgodbo, večinoma pravljice in pripovedke, ki se navezujejo na posamezni kraj.

Prostorjenje v slikanici lahko povežemo s kulturno dediščino, ki jo sestavljajo premična dediščina, nepremična dediščina in nesnovna dediščina. V premično dediščino (*Muzeji in premična dediščina*) prištevamo spomenike, prim. Prešernov

⁵ Delo je bilo v šolskem letu 2023/2024 izbrano za tekmovanje s področja slovenščine za Cankarjevo priznanje, in sicer za učence drugih in tretjih razredov OŠ. V izdaji iz leta 2023 je na koncu dodano didaktično gradivo, v katerem Anita Dernovšek bralce (dvojnega naslovnika) vodi skozi interpretacijo s pomočjo zastavljenih vprašanj, ki jim rešitve oz. odgovori niso priloženi.

spomenik, Tartinijev spomenik, Kužno znamenje v Mariboru; pa tudi književna dela, npr. omenjena Prešernova, Trdinova, Župančičeva dela. Nepremična dediščina so »nepremičnine ali njihovi deli z vrednotami dediščine. Sestavljajo jo zvrsti, kot so arheološka najdišča, stavbe, parki in vrtovi, spominski objekti in kraji, drugi objekti in naprave, naselja in njihovi deli ter kulturna krajina« (*Nepremična dediščina*). V slikanici so to park Tivoli, Ljubljanski grad, Tromostovje, Aljažev stolp ipd. Med nesnovno dediščino sodijo »dobrine, kot so prakse, predstavitve, izrazi, znanja, veščine, in z njimi povezani premičnine in kulturni prostori, kjer se ta dediščina predstavlja ali izraža in jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prenašajo iz roda v rod in jih nenehno poustvarjajo kot odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino« (*Nesnovna dediščina*). V slikanici sta omenjena dva običaja, pustovanje na Ptuj in jurjevanje v Beli krajini.

V slikanici je interakcija med besedilom in ilustracijo stopnjevalna; slike presegajo besedilo in obratno. Ilustracija in besedilo prav zaradi tovrstne interakcije ponujata raznolike interpretacijske možnosti. Ena od teh možnosti je uporaba slikanice za spoznavanje Slovenije skozi literarno besedilo za odrasle, ki slovenščino spoznavajo kot tuji jezik in jim pesnitev lahko usmeri pozornost na pomembne slovenske realne prostore, osebe, zgodovinske dogodke, običaje ipd. (slika 1).

Juri Muri po Sloveniji: tretji del stare zgodbe (2011) je svojevrsten literariziran in v verzih zapisan potopis po Sloveniji, ki ga je ilustriral Damijan Stepančič.

Slika 1: *Juri Muri po Sloveniji*

Vir: Miš založba, 2011

2 Metodologija

V prispevku je predstavljena interakcija med besedilom in ilustracijo v slikanici *Juri Muri po Sloveniji: tretji del stare zgodbe*. Uporabljene so deskriptivna metoda za povzemanje teoretičnih izhodišč, metoda analize literarnega dela (morfologija: liki, prostori, književni čas, zgradba, zgodba, snov, tema, motivi) in metoda sinteze v sklepnem poglavju za predstavitev glavnih spoznanj in ugotovitev.

Namen prispevka je predstavitev poetike izbrane slikanice s poudarkom na njenih literarnih, likovnih in oblikovalnih elementih, ki v medsebojni interakciji tvorijo multimodalno delo.

Zastavili smo si naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kakšna je vloga besedila in ilustracij? Zanimala nas je interakcija med jezikovnim in vizualnim kodom sporočanja.
- Kateri kraji, pokrajine, osebe, značilnosti se pojavljajo v pesnitvi? Sinteza upošteva oba koda sporočanja tako na oblikovni kot tudi na vsebinski ravni.
- Kakšne in katere so karakteristike kulturne zgodovine, ki so predstavljene skozi pesnitev o Sloveniji? Predstavljeni so poudarki, ki bi lahko zanimali tujce in priseljence oz. vse ljudi, ki jim slovenščina ni prvi jezik in Slovenijo šele spoznavajo.

3 Juri Muri po Sloveniji

3.1 Besedilo

Pripovedna pesnitev oz. zgodba v verzih je razdeljena na osem delov. V prvem in drugem delu si Juri Muri in prijatelj Bongo ogledujeta Ljubljano. Spoznavata znamenitosti in osebnosti, ki so povezane z glavnim mestom. Ob koncu pohajkovanja po Ljubljani se jima pridruži veverica, ki ju odslej spremlja pri nadaljnjem raziskovanju dežele. V delu, v katerem Juri in Bongo obiščeta živalski vrt, Pavček in Stepančič opozorita na problem živali v ujetništvu. Iz Ljubljanice rešita otroka in od županskega para ter Prešernovega kipa dobita priznanje za junaštvo. V tretjem delu nevesča gornika raziskujeta slovenski gorski svet in se povzpeta na

Triglav. V četrtem delu se odpravita na Štajersko, obiščeta Maribor in najstarejše slovensko mesto Ptuj, raziščeta Prlekijo in Prekmurje ter se odpravita na Koroško. Peti del je na poti proti Beli krajini, namenjen je spoznavanju etnološke slovenske zgodovine (kurenti, legenda o svetem Juriju), pesnik se pokloni svojemu rojstnemu kraju Šentjuriju,⁶ v katerem se jima pridruži bela mačka *muca maca* (Pavček 2011: 36). V šestem delu spoznata slovensko zamejstvo (Goriško, Tržaško, Porabje) in mit o lepi Vidi, v sedmem delu raziskujeta primorski svet. Bonga se polasti domotožje in Juri, »srčni brat«, se empatično odzove: »Imam te rad!« (Pavček 2011: 41). V osmem delu se znajdetata v šoli in ko se Bongo obregne ob šolsko snov, ki je zanj preveč enostavna, ga učitelj izzove (in tako podeli priznanje njegovi entiteti), da predstavi Afriko kot njegov domači kontinent. Bongo in Jurij se zaljubita v isto deklico, a o tem molčita. Avtor besedila s to skrivnostjo zaključi pesnitev in pusti besedilu, da se izteče v ljubezen: »Čas zato bo moji pesmi, / da umakne se ljubezni.« (Pavček 2011: 59)

Avtorjeva pripoved je večinoma linearna, dogodki si sledijo kronološko, potovanje poteka po časovni in geografski premici. Mestoma jo pretrga nelinearni pripovedni tok, ko Pavček prekine sedanji čas z zgodovinskimi dejstvi in zgodbami: omenja zamejstvo, etnološke posebnosti, tradicije, običaje, like iz ljudskega slovstva in politične in upravne zgodovine Slovencev. Zgodba se tako premika naprej in nazaj v času, preskakuje med različnimi točkami v zgodbi in se osredinja na več različnih pripovednih linij hkrati. Da bi bralec v procesu branja zgodbo popolnoma razumel, mora sodelovati; bodisi s pomočjo kreativnega razmišljanja bodisi z iskanjem podatkov, ki posamezna dejstva natančneje pojasnijo in osvetlijo.

Snov zajema naravne in kulturno-zgodovinske znamenitosti Slovenije. Humorna pripoved v verzih tematizira prijateljstvo in medsebojno spoštovanje (literarna lika sta sovrstnika, a prihajata iz različnih kulturnih okolij, verjetno ne govorita istega jezika in imata različno barvo kože), domoznanstvo (narava, flora in favna, geografija, kultura, zgodovina, umetnost, dediščina, kulinarika, navade in običaji, etnološke posebnosti naroda gostitelja in spoznavanje živali iz dežele gosta), potovanja, spoznavanje tujih dežel in ljubezen.

⁶ Šent Jurij (Šentjurij pri Mirni Peči na Dolenjskem) je pesnikov rojstni kraj. V nadaljevanju prebivalce imenuje Šentjurce, imenuje šentjursko vas in šentjursko muco maco. Normativni jezikovni priročniki navajajo sklanjatveni vzorec Šentjurij – Šentjurija – Šentjuriju ... Po takšnem sklanjatvenem vzorcu bi muca maca morala biti *šentjurijska*, enako tudi *šentjurijska* vas. Šentjur (Šentjurja, šentjurski ...) je mesto vzhodno od Celja.

Motivi v pesnitvi so radovednost, empatičnost (sočustvovanje ob živalih, ki so zaprte v živalskem vrtu), pogum (reševanje utopljenca), pomen gibanja (gornišтво), ljubezen.

Osrednja literarna lika sta sovrstnika, prijatelja, »brata« Juri Muri oz. Čuri Muri, kljukec Juri (Pavček 2011: 2) iz Slovenije in črni Bongo (Pavček 2011: 16) iz Afrike. Ostali liki, ki se pojavijo, so prenašalci sporočil ali vodiči. »Zvesta spremljevalka in vodnica« (Pavček 2011: 9, 16) na njuni poti je veriverica. Opaznejši stranski literarni liki so še kip Prešerna, ki jima posreduje nekaj literarnozgodovinskih podatkov, Aljaž, ki ju reši z gore, Kurent, sv. Jurij, Tartini, deklica, ki jo srečata v šoli in se vanjo zaljubita. Na poti se jima pridruži šentjurska bela mačka, po zraku ju spremlja orel.

Književni prostor Slovenija s konkretnimi naselbinami, zemljepisnimi entitetami in prostori, ki jih literarna lika raziskujeta. Na začetku pesnitve je književni prostor ljubljanski živalski vrt.

Književni čas je neopredeljena bližnja preteklost, enkrat poleti. Dogodki so razporejeni po časovni premici, kakor poteka potovanje obeh osrednjih literarnih likov. Tempo pripovedi je dinamičen, avtor besedila uporabi introspekcije, pripovedni tok prekinjajo reminiscence na dogajanje iz preteklosti, prehode med prizori povezujejo refreni, besedilo je zaznamovano z gradacijo napetosti.

V besedilu najdemo različne retorične figure, izpisanih je nekaj primerov:

- metafore: *slovenska kura, vržeta v koruzo puško*,
- personifikacije: *Mura umiva noge*,
- ironijo: *Juri, tisti afriški zaklad, kremeniti duh, žebral za slovenskih sedem ran, mrtev je narvis*,
- komparacija: *biti si s kom kot brat*,
- ekspresivne izraze: *pajdašiti se, žebrati*,
- priložnostnice: *meglovanje, mnogokrožne, vodoplavna, privoenčan, mehkorep, rajskomil*.

Pavček v besedilo uvaja tudi izrazje, ki je v sodobnem knjižnem jeziku zaznamovano: *faca* (pog.), *rajža* (star.), *ljudomil* (star.), *lon* (star.), *zal deklíč* (star.), *tirati* (star.), *pajdašiti se* (zastar.), *britof* (nižje pog.), *kokot* (nar.), *zapik* (ekspr.), *žamorec* (slab.).

Besedilo vsebuje tudi nekaj strokovnega izrazja, npr. *maestral*, *maona*, *mitrej*. Veliko je pojmov s področja rastlinstva in živalstva. Mestoma je omenjena tudi tipična slovenska hrana, npr. *Juri in Bongo jesta prekmursko gibanico*, *belokranjsko pogačo*. Pesnitev je pisana skozi perspektivo vsevednega avktorialnega pripovedovalca.

3.2 Ilustracija v slikanici

Prevladujoči tip ilustracije je dvostranska ilustracija (26 dvostranskih in 7 enostranskih ilustracij). Ilustracije, enako kot besedilo, zahtevajo razgledanega bralca ali interpreta, saj se pojavljajo upodobitve oseb, predmetov in pojmov iz slovenske kulturne in duhovne, intelektualne, materialne in snovne zgodovine, ki v besedilu niso nujno omenjene ali pa ilustrator besedilo oz. posamezne pojme izvirno reinterpretira. Pisava upošteva besedilo in sporočilnost posameznih delov besedila je zaradi tipografije bolj vidna (navodila, intraikonična besedila, posamezni monološki dostavki, kažipotji). Velikost, oblika, barva in postavitve posameznih besed oz. besednih sintagem znotraj slikanice vplivajo na intenzivnost besedila. Likovna tehnika je kombinirana, uporabljeni so različni materiali, npr. risba s svinčnikom, tudi kolaž.

Osrednji motiv ilustracij sta glavna literarna lika, dečka Juri Muri in Bongo v svoji tipični oblačilni opravi, ki skozi celotno slikanico ostaja nespremenjena, ne glede na to, ali plezata v planinah ali jadrata po morju. Juri Muri je svetlopolt vitek fant temno rjavih, kratko pristriženih las in je oblečen v belo-rdečo progasto majico s kratkimi rokavi in v bele kratke hlače. Bongo je temnopolit vitek fant s kratkimi črnimi kodrastimi lasmi. Oblečen je v belo-modro progasto majico s kratkimi rokavi in v rumene kratke hlače. Na nobeni ilustraciji ne nosita obuvala, podobo spremenita trikrat: za potrebe jadrnanja si nadeneta mornarsko kapo, na pustovanju se Bongo pojavi z masko, Bongo se obleče v belokranjsko narodno nošo, Juri Muri pa v Zelenega Jurija.

Teme, liki in dogodki so predstavljeni iz različnih perspektiv, bralec ilustracijo preučuje iz različnih kotov, da bi popolnoma razumel zgodbo ali slikovno pripoved. Prav tako ilustrator nastavlja časovne in druge zanke, ki zahtevajo pozornega opazovalca (cepelin, trolejbus, dož, galeja, ročno oranje s plugom in vpreženimi voli, podoba viteza na dirajočem konju z mečem v roki, dvokolo z visokim kolesom, dimnikar, ki na vrhu strehe dimnik čisti z dolgo zanko, morska deklica).

Naslednji izstopajoči element na ilustracijah so živali. Te so stalne (veverica, ptice, mačka), naključne (polž, lajajoči pes), povezane z zgodbo (eksotične živali v živalskem vrtu, vrste ptic, katerih upodobitve so poimenovane z intraikoničnim besedilom, afriške živali, konj) ali so simbolne nosilke pomena (krava na dvostranski ilustraciji je simbol Pokljuke).

Tretji pomemben element ilustracij so ikonične zgradbe, predmeti, naselbine in ljudje iz pretekle in polpretekle narodove zgodovine (veduti Ljubljane in Ptuja, živalski vrt, park Tivoli, ljubljanska stolnica, Tromostovje, Ljubljanski grad, Prešernov kip v Ljubljani in Tartinijev trg v Piranu, Triglav in Aljažev stolp, kužno znamenje na Glavnem trgu v Mariboru, mlin na reki Muri, ptujski kurent, belokranjska narodna noša, piranski zvonik).

Osebe, predmeti in pojmi iz slovenske kulturne, duhovne, intelektualne, materialne in snovne zgodovine, ki se pojavijo v besedilu in/ali na ilustraciji, zahtevajo medbesedilno razumevanje (tabeli 1 in 2).

Na ilustracijah se pojavljajo pomanjšane figure ljudi v gibanju, ki bodisi samo podpirajo dinamiko dogajanja (ljudje na ulici, v živalskem vrtu, v parku, ob reki, v katero je padel otrok, meščani, ki fantoma čestitajo za pogum, ko iz reke rešita otroka, dimnikar, gorski vodnik, sprehajalci ob reki, folkloristična upodobitev Belokranjca v narodni noši in Zelenega Jurija, zamorec, ki jadra po lepo Vido) bodisi so to hipni liki, ki posežejo v dogajanje (lik moškega, ki kliče na pomoč, skupina, ki se veseli rešitve ptiča pred poginom, dož s spremljevalci, deklica, v katero se zaljubita in je upodobljena večja v odnosu do obeh fantov). Redkost so samostojne velike figure, kot je to v primeru dvostranske ilustracije, ki predstavlja bralce časopisa, ko ta poroča o junaštvu fantov, ali upodobljen lik kurenta in sv. Jurija na konju. Izpostavljeni stranski literarni lik je deklica, ki jo Juri in Bongo srečata v šoli in v fantih sproži čustva. Figure so upodobljene do pasu ali s celo postavo. Ljudje, živali in tudi prevozna sredstva so v nenehnem gibanju; to poteka od leve proti desni, od spodaj navzgor, kadar ilustracija želi prikazati premikanje. Kadar so liki v medsebojni interakciji, so obrnjeni eden proti drugemu. Veverica, ptice in mačka kot stalni sopotniki na potovanju se gibljejo v isti smeri kot fantovska lika.

Tabela 1: Slovenska kulturna dediščina in omemba krajev v izbrani slikanici

Stran	Dediščina (duhovna, materialna)	Kraj/Stavba	V besedilu	Na ilustraciji
3		veduta Ljubljane	da	da
8		park Tivoli	da	da
10	»Tu pozdravita Prešerna« – mišljen je kip (ilustracija str. 12)		da	da
10	»z lepim stihom iz gazel«		da	ne
11		ljubljska stolnica z znamenito kupolo	ne	da
11		Tromostovje	da	da
14	verzi iz Prešernovih pesmi	Zmajski most	da	ne
17	zmaj v grbu		ne	da
21	triglavski Aljaž (znamenita stavba na vrhu Triglava)		da	da
25	prastara trta z Lenta (Maribor), najevska lipa (Koroška), knežji kamen, Korotan (»k britofu in tam žebral / za slovenskih sedem ran) – avstrijska Koroška	Maribor: Piramida, Meranovo, avstrijska Koroška: Gospa Sveta (»kjer spe dedi in očeti«)	da	ne
26		Jeruzalem	da	ne
28		brod na Muri	da	ne
29		mlin na Muri	da	da
30, 31	karneval, kurent		da	da
31	»na rog polža v Višnji Gori trobijo v jesenski zori«		da	ne
32	»krajci pevca Cicibana / Otonov blesteči stih« (Oton Župančič)		da	ne
34		pil (znamenje, steber)	da	ne
40		»Ob vsem lepem pozabili so Goriško in Tržaško in Porabje in še kaj.«	da	ne
42	»Čez Sečoveljske soline / ... / kliče čase v kavedine, ko slanica gre v kristal.« (bazen v solinah)		da	ne
46, 47	Tartinijev spomenik		da	da
48, 49		maona	da	da

Vir: lasten

3.3 Parabesedilo (naslovnica, vezni listi, notranja naslovnica)

Juri Muri po Sloveniji sodi med hibridne slikanice, saj je v svojem bistvu leposlovna, deloma pa ima uporabljene tudi informativne podatke (npr. realni geografski prostori, resnični ljudje). Slikanica je izdana v pokončnem formatu in je pravokotne oblike, ima trdo vezavo in neenakomerno numerirane strani. Na naslovnici z močno

oranžno podlago se čez dve tretjini ploskve raztezajo naslov in imeni avtorjev besedila in ilustracij. Črke so velike tiskane, deloma tudi pisane. Z rokopisom so izpisane dvodimenzionalno in tridimenzionalno ter osenčene in izpolnjene z ornamenti. Posamezne črke na naslovnici dopolnjujejo drobni liki (veverica s košatim repom, ki se pojavlja v celotnem besedilu, majhen avtomobil, ki se pelje po izboklini črke navzgor in njegovo premikanje zaznamo iz treh črt, ki ponazarjajo hitrost, na vrhu črke poseda opica, z ene črke laja pes na vrvi, na ornamentu pod naslovom je upodobljen voznik starinskega tricikla). Iz besede v naslovu se z desne proti levi, od zgoraj navzdol, nagiba v belo-modro črtasto majico oblečen fant temne polti in kratkih, temnih in kodravih las. V upodobitvi dečka prepoznamo lik Bonga iz Afrike. Bongo skozi trobljo iz široko razprtih rok kliče (zapis v stripovskem oblaku, intraikonično besedilo) proti svetlopoltemu fantu kratko pristrizjenih rjavih las v belo-rdeči črtasti majici in belih hlačah, ki v spodnjem levem kotu gleda proti njemu navzgor in nanj kaže z iztegnjeno levico. Fant v belo-rdeči majici je naslovni literarni lik Juri Muri. Upodobljen je na spodnji tretjini naslovnice, pred sinje modro reko in pred rjavim mostom ter rjavo veduto mesta z gradom na vrhu hriba. Temen valovit pas prekinja spodnji in zgornji del mesta in ustvarja vtis vegetacije in visokih vitkih dreves. Svetlo modro vodoravno ploskev na spodnji šestini naslovnice lahko prepoznamo kot reko Dravo, veduta mesta nad njo pa je Ptuj, najstarejše slovensko mesto. Čez reko vodi most. Stavbe mesta so občrtane z belo tanko črto, podrobnosti niso izrisane. Hiše na vrhu hriba so upodobljene na oranžnem ozadju, spodnji del mesta in reka sta rjava in modra, deček je naslikan na modro in rjavo podlago. V desnem spodnjem kotu je logotip založbe. Hrbtna stran naslovnice je enake oranžne barve. Na tej podlagi je ilustracija, ki prikazuje glavna lika, Jurija Murija in Bonga. Juri stoji na levi strani, obrnjen je in gleda proti desni in se z dvignjeno roko in z besedilom v stripovskem oblaku obrača k prijatelju Bongu. Ta z dolgimi koraki teče v smeri od leve proti desni in se čez ramo med tekom ozira k prijatelju. Pod ilustracijo je odlomek besedila pesmi. Pod besedilom je v levem spodnjem kotu upodobljen rjav grm s temnimi vejami. Ene izmed vej se s kremplji oprijema črn kos z odprtim rumenim kljunom in se ozira proti zgornjemu desnemu kotu. V spodnjem desnem kotu so podatki o založbi in črtna koda s ceno knjige.

Vezni listi so neilustrirani, identični spredaj in zadaj, v enaki topli svetlo rjavi barvi. Na notranji naslovnici so z roko izpisani v dvo- in tridimenzionalni obliki črk, v katere so vrisani ornamenti, podatki o avtorju besedila in ilustratorju. Ilustracija na beli podlagi med naslovom in imenom avtorja prikazuje Jurija Murija in Bonga, ki se v črtastih majicah in kratkih hlačah bosa hitro (telo je nagnjeno naprej, drža rok je

podobna kot pri hitri hoji) gibljeta od leve proti desni. Med hojo sta obrnjena eden k drugemu z glavama in zaradi odprtih ust in direktnega pogleda ustvarjata občutek, da se pogovarjata. Hodita po rjavi temni površini, od bele podlage ločeni s črto, in med hojo na rjava tla mečeta sence. Rjava površina se zaključí s črto na beli podlagi. Z modro črto sta pred rjavo površino upodobljena dva bela kupčka, ki spominjata na soline, morda pa bi lahko kupčka soli razumeli tudi kot metaforo. Npr. sol je polna simbolike, ki se razteza čez kulture in zgodovino, odraža pa ključne človeške vrednote in naravne lastnosti, ki ostajajo relevantne skozi čas: čistosti, vrednosti, trajnosti, zanesljivosti, modrosti in gostoljubnosti. Ljudski frazem *vzeti kaj z žrnom soli* pomeni tudi sprejeti kaj z določeno mero skepticizma ali razumevanja, da morda ni popolnoma resnično. Tudi avtor besedila soli podeli simbolno vrednost, »da je v soli skrit razum« (Pavček 2011: 44). V ozadju Juriju in Bongu sledi belo-rjava moška figura. Med kupčkoma soli je zapisano ime ilustratorja, na desnem spodnjem robu je logotip založbe. Tipografija črk (razen v logotipu) je rokopisna, izpisana dvodimenzionalno, deloma so črke osenčene in izpolnjene z ornamenti (tridimenzionalno).

3.4 Odnos med ilustracijo in besedilom v izbrani slikanici

Obravnavana slikanica je odmaknjena od tradicionalne narativne in likovne strukture, saj je v njej prisotnih precej značilnosti postmoderne slikanice. Postavitev slike in besedila je samo na dveh ilustracijah klasična (ena stran je namenjena besedilu in druga stran ilustraciji, str. 52–53 in 54–55), ostale ilustracije so v odnosu do besedila postmoderne (besedilo je vključeno v ilustracijo, del besedila je oblikovno sestavni del ilustracije) in prikazujejo tekstualno in vizualno igro. Stepančič je sliko z besedilom povezal tako, da je ilustracije postavil nad in pod besedilo, med dva dela ali pasova besedila, vzdolž ali ob rob besedila, besedilo se pojavlja znotraj ilustracije.

Zaznamo lahko ritem, torej vzorec, ki ga ustvarjata besedilo in ilustracija. Ilustracija skozi celotno slikanico podpira besedilo, ki je nekakšen potopisni dnevnik, reportaža o znamenitostih Slovenije. Metafizične elemente, ki so prav tako značilnost postmodernih slikanic, prepoznamo tako v besedilu kot na ilustraciji. Lep primer je upodobljena bronasto zelena glava v spodnjem levem kotu, ki jo prepoznamo kot glavo kipa Franceta Prešerna (str. 14). V oblaku (stripovski element) izraža hvaležnost, ko Bongo in Juri iz Ljubljane rešita utapljalčega se otroka. Pisana maska, ki si jo na Ptuj nadene do pasu naslikani Bongo, se v spodnjem desnem kotu

zazira neposredno v bralca in ga tako vključuje v praznovanje, hkrati pa daje vtis, da se Bongo zaveda, da je del zgodbe.

Medbesedilnost bralcu omogoči (če jo ta prepozna), da razmišlja o povezavah z različnimi literarnimi deli in deli drugih umetnosti. Pavček v besedilo vključuje znana literarna in zgodovinska dela in like (Prešeren, lepa Vida, zamorec, Urška, Vrba, Bogomila, Vodnik, popotnik v puščavi, slovenskih sedem ran, Korotan, Ciciban, Oton, Trdina, Jurij, Tartini, besedo križemsvet⁷). Tudi Stepančič v vizualni podobi posega po različnih medmedialnih navezavah; v ilustracijah se poigrava z intraikoničnimi besedili (par, avion, Pariz, Santiago de Compostela), s tradicionalnimi motivi narodnih noš in etnične ikonografije, z motivi, ki v besedilu niso omenjeni in so namenoma anahroni (arhaična prevozna sredstva) ali pa ilustrator izpostavi prav tako namerno uporabljene in v sedanjski pripovedni čas postavljene anahrone like (dož, zamorec iz lepe Vide, Prešeren, Tartini). V vsem naštetem lahko bralec prepozna parodijo, ki pa ga lahko spodbudi k razmišljanju o kulturnih normah in vrednotah.

Tabela 2: Zgodovinske osebe in literarni liki iz slovenske literarne zgodovine

Stran	Zgodovinske osebe	Literarni liki	V besedilu	Na ilustraciji
12	France Prešeren		da	da
12		Urška, Bogomila	da	ne
16	Valentin Vodnik		da	ne
20	Jakob Aljaž		da	ne
25	nadvojvoda Janez		da	ne
31		škrati	da	ne
32	Oton Župančič, Janez Trdina (omenjeni so Gorjanci)	Ciciban Bajke in povesti o Gorjancih	da	ne
33		Ciciban, zeleni Jurij (v tipični oblečeni sta oblečena Bongo in Juri)	da	da
40		lepa Vida	da	ne
44, 45	Tartini		da	da
47, 48	dož		da	da

Vir: lasten

⁷ Kajetan Kovič je uporabil besedo *križemsvet* v pesmi Bela pravljica, ki je izšla v znameniti pesniški zbirki *Pesmi štirih* pri Slovenskem knjižnem zavodu v Ljubljani, 1953. V zbirki je sodeloval tudi Tone Pavček, ob njem pa še Ciril Zlobec in Janez Menart.

V slikanici je prisotnih več simbolov, ki so omenjeni v besedilu in v ilustratorjevi interpretaciji, prisotni na ilustraciji. Splošni simboli so npr. ptice kot nosilke misli, ideje, potovanja, svobode; navpične ravne črte, ki predstavljajo kletko, torej zapor; bel krog, obdan z rdečo črto, ki simbolizira gorniške markacije. Precej pa je tudi simbolov, ki so (po)znani in razumljeni v kontekstu narodne identitete, npr. Prešernov spomenik v Ljubljani kiparja Maksa Fabianija; stolnica v Ljubljani; Tromostovje; ljubljanski grb z zmajem; Triglav in Aljažev stolp; Pokljuka z intervencijo ilustratorja, ki jo upodobi skozi simbol krave; mariborski Glavni trg s kužnim znamenjem iz 17. stoletja; kurent; leseni mlin na Muri; breze in belokranjska narodna noša; sv. Jurij; Tartinijev spomenik beneškega kiparja Antonia Dal Zotta v Piranu. Prav zaradi simbolov, metaforike, medbesedilnosti in multimodalnosti je slikanica *Juri Muri po Sloveniji* izrazito večplastna in je kot takšna lahko zanimiva tudi za odraslega bralca.

Prizorišča v slikanici so razvidna iz besedila, pri čemer je treba upoštevati prostorjenje (Šmitek 2007; Tucovič 2013) in zgodovinski čas resničnih oseb (biografija), omenjenih v pesnitvi (prim. realne osebe v tabeli 2).

a) **zemljepisna občna imena:** dežela, gore, potoki, puščava, štajerske gorice, gore, morje, goščava, vinogradi, doline, klanci, vasi, senožeti, nebesa, zahod, jug,

b) **stvarna občna imena:** živalski vrt, most, prastara trta, mestni vrvež, knežji kamen, britof, karneval, brod, mlin, kašča, peč, vinska klet, jasli, soline, šola, razred,

c) **stvarna lastna imena:** park Tivoli, Tromostovje, Zmajski most, Meranovo, Najevska lipa (v besedilu zapisana z malo začetnico), Sečoveljske soline,

č) **zemljepisna lastna imena:** Slovenija, Ljubljana, Triglav, Karavanke, Pokljuka, Prehodavci, Bohinj, Dolič, Maribor, Lent, Piramida, Drava, Koroška, Gosposvetsko polje, Rute, Korotan, Jeruzalem, Ptuj, Mura, Prlekija, Velike Lašče, Mirna Peč, Gorjanci, Bela krajina, Kolpa, Vinica, Metlika, Gorjanci, Šent Jurij, Goriška, Tržaška, Porabje, Devin.

Ilustrator prizorišča upodablja z nekaterimi tipičnimi, splošno znanimi značilnostmi ali pa se poigrava z lastno interpretacijo besedila in tako v ilustracijo velemestnega centra ob tramvaj, ki v Ljubljani ne vozi več, postavi traktor, nad mestnimi strehami

pa leti balon na vroč zrak. Po centru Maribora se vozi človek na triciklu. Tudi Triglav je upodobljen s tremi glavami, ki spominjajo na zmaje.

Prostor je podan tako, da se slike in besede podvajajo in podpirajo, ilustracijam sledimo skozi panoramski pogled, s pogledom od daleč, s srednje razdalje, od blizu, veliko je multiprizorišč. Zorni kot je različen; od spodaj navzgor, od zgoraj navzdol, posamezni liki so izolirani od ozadja. Ko v spremstvu verige fantovska lika hodita ob Muri, sta naslikana od zgoraj navzdol, kakor da bi stala na glavi. Njuni podobi sta svetlo rjavi silhueti. Ilustrator ustvari iluzijo zrcalne podobe v reki. Mizanscena je prisotna, postavitve likov pripovedujejo o njihovih medsebojnih odnosih. Človeški liki so po velikosti v nesorazmerjih; deklica, v katero se zaljubita osrednja literarna lika je, čeprav njuna vrstnica, veliko večja od njiju, kar jo dela še bolj nedosegljivo in nekoliko, kot izvemo predvsem iz mimike obraza, pa tudi iz besedila, vzvišeno.

Da se dogajanje odvija v toplejšem času leta, poleti, »v juliju, ob rani uri« (Pavček 2011: 19), med počitnicami, ne izvemo zgolj iz besedila, ki se zaključijo z vstopom v šolski prostor, temveč nas na to napeljujejo tudi ilustracije. Osrednja literarna lika sta oblečena v kratke hlače in črtaste majice s kratkimi rokavi in njuno odkrivajo znamenitosti poteka zunaj, na odprtem. Ilustracije na beli podlagi so v rumenih, rjavih, rdečih, modrih, zelenih in sivih barvah. Čeprav večina dreves nima ozelenelih krošenj oz. listov na vejah, ploskovne upodobitve dreves in njihove barve ne ustvarjajo občutka, da ne gre za toplejši letni čas (a ob hišah, iz katerih se kadi gost siv dim, stoji voz sena, na bližjem polju s plugom orjejo njivo, dodana sta dva ornamenta, ki spominjata na snežinke). Ilustrator z upodobitvami različnih izrazov na obrazih prenaša kompleksne emocije obeh osrednjih likov: zgroženost v živalskem vrtu, navdušenost nad odkrivanjem krajev, začudenost, otožnost, zaljubljenost.

Ista lika se ponavljata v različnih položajih znotraj dela, tako je prikazano gibanje. Dogodki, ki se zgodijo v različnih časovnih intervalih, so ob koncu kompozicijsko združeni. Gibanje človeških figur je prikazano s pozicijo telesa likov (dolgi koraki, pokrčeni udi, nagib telesa), vzpenjanje polža po drogu in avtomobil med vožnjo sta prikazana s črticami, enako let cepelina in ptice, veriga med tekom usloči telo in iztegne tačke, mačka, ki se igra z volno, usloči zadnji del telesa in privzdigne rep, traktor med vožnjo skozi dimnik izpušča izpušne dime, konj ima v galopu značilno držo, vola se med oranjem nagibata naprej. Gibanje plovil je nakazano skozi napeta jadra. Celotni dogajalni čas potovanja obeh literarnih likov po Sloveniji se dogaja v

smeri od leve proti desni. Intraikonično besedilo se pojavi na označevalnih tablah (»Ne krmi živali!«, »ZOO«), na trupu avtobusa (»domov«), na tovornjaku (»3,5 bar«), kot poziv v stripovskem oblačku (»Ah, postoj, prijatelj črni, da uzreš slovenski raj!«, »Dete je padlo z mostu!«, »Ku-ku!«, »Civ!«, »Bu!«, »Vsa ta imena so brez vsakega pomena!«), na zgibanem papirju (»Devin«), na spomeniku (»Prešeren«, »Tartini«), v stripovskem oblačku kot citat pesnika (»Ne le meni, njima bo hvaležna neizmerno naša mila domovina, onadva sta vsem za vzgled!«). Napisi v potovalnih nalepkah na ceradi velikega tovornjaka, ki se pelje skozi center Ljubljane (Par avion, Pariz, Santiago de Compostela) morda izpostavljajo mesto kot sodobno in svetovljansko točko na poti do drugih prestolnic ali duhovnih stičišč.

Ilustracije in besedilo so postavljeni na belo podlago. Ilustrator uporablja kontrast svetlo-temno pri posameznih bolj oddaljenih večjih entitetah, kot so rumenorjavo mesto, okoli katerega stoji temnorjavo obzidje, ogromne sive ploskve, ki predstavljajo gorske monolite, temna rjavo-siva veduta mesta v ozadju ali temno siv pomol ob morju. Linija gibanja Jurija in Bonga, in tako tudi pripoved, poteka diagonalno od zgoraj navzdol, od leve proti desni in ustvarja občutek potovanja. Gibanje nakazuje aktivna črta, govorni stripovski oblački so označeni z medialno črto, pasivno črto pa zaznamo pri stiku dveh ploskev (npr. vode in kopnega). Stepničič ilustrira iz zračne perspektive; na bližnjih predmetih je več podrobnosti kot na oddaljenih, slednji so upodobljeni v svetlejših barvah. Oddaljeni predmeti so videti manj jasno in so svetlejši kot bližnji predmeti. Iluzijo prostora doseže tudi z velikostjo in razmerji; večji predmeti se zdijo bližje gledalcu, medtem ko se manjši predmeti zdijo bolj oddaljeni. V vertikalni postavitvi so višje postavljeni spremljevalci posameznega dogodka (drevesa, stavbe, živali, prevozna sredstva), bližje spodnjemu robu slike in torej bližje bralcu so posamezni segmenti ilustracije, ki pravzaprav niso niti bistveni za celotno razumevanje dogajanja (ptič, krava ...). Oblike podob oz. obrisi linij so oglati ali zaobljeni. Pomembne so tudi realne zgodovinske osebe, pogosto pa avtor vpleta tudi medbesedilne navezave na poznane literarne like (tabela 2). Ob tem Pavček večkrat omeni tudi svetnike, npr. da gresta Juri in Bongo v Jeruzalem, a da ta ni povezan z Marijo in Judo; v Šentjurju omenja svetnika Jurija in Mihaela, v Sečoveljskih solinah patrona Jerneja, a ti v ilustracijah niso prisotni.

4 Sklep

Slikanica *Juri Muri po Sloveniji: tretji del stare zgodbe*, ki je prvič izšla leta 2011, je epska pesnitev Toneta Pavčka z ilustracijami Damijana Stepančiča. Pesnitev je sestavni del tetralogije o istoimenskem naslovnem liku. Osrednja literarna lika, Juri in Bongo, sta sovrstnika in prijatelja. Književni prostor je področje Slovenije s konkretnimi naselbinami, zemljepisnimi entitetami in fizičnimi in duhovnimi prostori, ki jih literarna lika raziskujeta. Književni čas je neopredeljena bližnja preteklost, enkrat poleti. Dogodki so razporejeni po časovni premici potovanja obeh literarnih likov, z reminiscenčnimi prelomi na dogajanje v preteklosti, tempo pripovedi je dinamičen, prehode med prizori povezujejo refreni, besedilo avktorialnega pripovedovalca je zaznamovano z gradacijo napetosti in bogato s tropi in figurami. 25 dvostranskih in 7 enostranskih nelinearnih ilustracij v kombinirani tehniki zahteva razgledanega bralca ali interpreta, saj se pojavljajo upodobitve oseb, predmetov in pojmov iz slovenske kulturne in duhovne, intelektualne, materialne in snovne zgodovine, ki v besedilu niso nujno omenjene ali pa ilustrator besedilo oz. posamezne pojme izvirno reinterpretira. Osrednji motiv ilustracije sta glavna literarna lika, izstopajoči motivi so še živali iz živalskega vrta in avtohtone živali (npr. krava, čaplja, raca, polojnik, čigra, galeb, skuša) in ikonični predmeti in pojmi iz narodove dediščine.

Juri Muri po Sloveniji je postmoderna slikanica, kar se kaže v prepletanju besedila in ilustracij (slednja je pravzaprav povsem samostojna pripoved), ter v metafikciji, nelinearnem pripovednem toku, medbesedilnosti, večpomenskosti, kritiki in parodiji. Bralcem ponuja bogato in kompleksno izkušnjo, ki presega tradicionalne oblike pripovedovanja in spodbuja kreativno razmišljanje in interpretacijo. Slikanica, ki je namenjena otrokom, je pravzaprav izrazito naslovniško odprta, saj je bralčevo poznavanje kulturnega konteksta pomemben element za celostno multimodalno izkušnjo obravnavanega dela. Slikanica je odmaknjena od tradicionalne narativne in likovne strukture, saj je v njej prisotnih precej značilnosti postmoderne slikanice.

Upodobitve so predstavljene iz različnih perspektiv, bralec se giblje po ilustraciji na netradicionalni način in jo preučuje iz različnih kotov. Opazna je prisotnost intraikoničnih besedil. Figure so upodobljene do pasu ali s celo postavo, ljudje, živali in tudi prevozna sredstva so v nenehnem gibanju, ki poteka od leve proti desni, od spodaj navzgor. Kadar so liki v medsebojni interakciji, so obrnjeni eden proti drugemu. Besedilo in ilustracija ustvarjata ritem, ilustracija besedilo podpira, a ga tudi zelo svobodno reinterpretira. Metafikcijske elemente, značilnost postmodernih

slikanic, prepoznamo tako v besedilu kot na ilustracijah. Pavček vključuje znana literarna in zgodovinska dela in like, Stepančič se poigrava z intraikoničnimi besedili, s tradicionalnimi motivi narodnih noš in etnične ikonografije, z motivi, ki v besedilu niso omenjeni. V slikanici je prisotnih več simbolov, ki so omenjeni v besedilu oz. se pojavljajo v ilustratorjevi interpretaciji na ilustraciji. Prizorišča v slikanici so razvidna iz besedila, ilustrator jih upodablja z nekaterimi tipičnimi, splošno znanimi značilnostmi. Prostor je podan tako, da se slike in besede podvajajo in podpirajo, ilustracijam sledimo skozi panoramski pogled, s pogledom od daleč, s srednje razdalje, od blizu, veliko je multiprizorišč. Zorni kot je različen; od spodaj navzgor, od zgoraj navzdol, posamezni liki so izolirani od ozadja. Človeški liki so po velikosti v nesorazmerjih, s pomočjo simultane sukcesije spremljamo kompleksne emocije obeh osrednjih likov. Linija gibanja obeh literarnih likov, in tako tudi pripoved, poteka diagonalno od zgoraj navzdol, od leve proti desni in ustvarja občutek potovanja. Prisotna je mizanscena. Dogodki iz različnih časovnih intervalov so kompozicijsko združeni. Paralipso kot tehniko uporabita oba avtorja; kar je naslikano, ni nujno tudi ubesedeno in obratno. Slikanica *Juri Muri po Sloveniji* je izrazito večplastna, zato bi lahko bila prijeten sprehod po slovenski kulturni zgodovini tudi za odrasle, ki se spoznavajo s Slovenijo in slovenščino kot neprvim jezikom.

Vir

Tone PAVČEK in Damijan STEPANČIČ, 2011: *Juri Muri po Sloveniji: tretji del stare zgodbe*. Dob pri Domžalah: Miš založba.

Literatura

- Irena CERAR, 2004: *Pravljичne poti po Sloveniji: družinski izletniški vodnik*. Ljubljana: Sidarta.
- Niko GRAFENAUER, 1976: Slikanica in njeno sporočilo. *Otrok in knjiga* 3/4, 7–12.
- Dragica HARAMIJA in Janja BATIČ, 2011: Slovenska kulturna dediščina v zgodbah in podobah. *Meddisciplinarnost v slovenistiki*. Ur. Simona Kranjc. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 179–184.
- Dragica HARAMIJA in Janja BATIČ, 2013: *Poetika slikanice*. Murska Sobota: Franc-Franc.
- Dragica HARAMIJA in Janja BATIČ, 2020: 3. gradnik: Razumevanje koncepta bralnega gradiva. *Gradniki bralne pismenosti: teoretična izhodišča*. Ur. Dragica Haramija. Maribor: Univerzitetna založba Univerze. 81–106.
- Marjana KOBÉ, 1987: *Pogledi na mladinsko književnost*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Muzeji in premična dediščina*. <https://www.gov.si teme/muzeji-in-premicna-dediscina/> (13. 6. 2025).
- Nepremična dediščina*. <https://www.gov.si teme/nepremicna-dediscina/> (13. 6. 2025).
- Nesnovna dediščina*. <https://www.gov.si teme/nesnovna-dediscina/> (13. 6. 2025).
- Zmago ŠMITEK, 2007: *Videnja pokrajine: naravni in namišljeni prostori v slovenskem ljudskem izročilu*. Radovljica: Didakta (Zbirka Zakladnica slovenskih pripovedi).

Vladka TUCOVIČ, 2013: *Istra v sodobni slovenski književnosti*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko.